

Štampa vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Delaški katol. tis-
kovnega društva do-
živajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 70 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 48.

V Mariboru, dne 30. novembra 1899.

Tečaj XXXIII.

Uradniki po Spodnjem Štajarskem.

Uradniške razmere na Spodnjem Štajarskem so zelo žalostne. Naše uradništvo je ločeno v dva tabora, tako se samo loči, tako ga loči tudi javnost. Na eni strani so Nemci. Njihove zmožnosti ne da bi moralo biti velike, toda na vsak način morajo imeti živo nemško prepričanje. Kajti nemški uradniki so v prvi vrsti pozvani, da zanesejo nemško ime med nas Slovence, da delujejo v smislu germanizacije. Oni so odposlanci nemške osrednje vlade in zato se jim poskrbljajo tudi najboljša mesta. Njih usposobljenost je le postranska reč. Da je to gola istina, dokazuje nam imenovanje Wurmserja predsednikom okrožnega sodišča celjskega. Na njem se niso nikdar opazale izvanredne uradniške sposobnosti, pač pa strogo nemško mišljenje.

Ljudstvo naše že pozna nemško uradništvo. Ker vidi v njih večinoma le svoje narodne nasprotnike, zato nima zaupanja do njih, zato njih ne spoštuje. V uradih pa se mu že zaradi slabega znanja ljudskega jezika in vsled tega zaradi pomankljivega sporazumljenja ne morejo priljubiti. Koliko žrtev je že terjalo slabo znanje našega jezika! Naše ljudstvo se torej res ne more ogrevati za nemške uradnike in po listih in shodih protestira proti njim.

Naše ljudstvo hrepeni po slovenskih uradnikih. Ž njimi se lahko razgovori, njim lahko odkrije svojo dušo, in slovenski uradniki so tudi sposobni kot sinovi istega naroda razbrati stanje ljudskih duš. Toda nemška osrednja vlada in njena podružnica v Gradcu

nam odteguje uradnike slovenske narodnosti. V politične urade nam pošilja razne nemške grofe in barone, da med nami začnejo svojo kariero, v sodnijske urade pa pošilja najrajši sinove najstrastnejših nemškutarjev po slovenskem ozemlju. A kam gredo slovenski uradniki? Sodnijski uradniki, čeprav Štajarci, morajo prepogosto na Kranjsko. In ako tudi kateri ostane na Štajarskem, potem ga v mladih letih izrabljajo pri okrožnih in drugih z delom obloženih sodiščih, a ko bi moral avansirati, pošljejo ga kam v kaki zakotni trg. Nemški kolegi pa avansirajo hitro in visoko, da se jim lahko zmoti, ako nimajo dobrih živcev. Pri političnih uradih, tam pa še je avansiranje mnogo težje, kajti tam mora biti ne samo Nемец, ampak tudi plemenitaš, ako se hoče povspeti višje. To vedo naši pravniki in se vsled tega tudi jako redko posvečujejo tej stroki.

Nemški uradniki pogosto prestopajo meje dovoljenega kretanja. Toda ne sme se jim skriviti las, kajti sicer je v nevarnosti uradniška veljavnost. Slovenski uradniki pa se večkrat niti v dovoljenih mejah ne smejo gibati, potem so predmet najgrših, najostudnejših napadov. Izgled lahko donesemo iz najnovejših časov. Med sodniki, ki so oprostili gosp. Bovho, zatoženega radi težke telesne poškodbe povodom čeških izgredov v Celju, sta se nahajala tudi Slovenca dr. Gregorin in dr. Krančič. Gosp. Bovha in donesel najjasnejše dokaze za svojo nodolžnost. V kljub temu je celjska vahtarca na nizki način napadala slovenska sodnika ter jih krivila neprikrito pristranosti. Državni pravdnik bi

moral poskrbeti, da se konfiskacija lista vsled tega napada takoj izvrši. A več kot 24 ur je ležal listič po nekaterih gostilnah in ljudje so lahko čitali neopravičene, ves uradniški stan žaleče napade.

Slovensko ljudstvo zmeraj težje in težje prenaša te neznosne razmere po naših uradih. Rado bi krepko izrazilo svoje mnenje, toda državna roka preti nad njim, da takoj mahne, ako se kaj neljubega izreče proti nemškemu uradnikom. Zato pa prosimo naše državne poslance, naj oni govoré v imenu ljudstva! Slučaj o gosp. Bovhi, ki smo ga ravnokar opisali, so že omenili v posebni interpelaciji. Tako naj storé v vsakem slučaju! In če ne bo pomagalo mirnim potom, naj začnó s hrupom. Kindinger in njegovi somišljeniki ne zaslužijo nobenega spregleda!

Državni zbor.

Obstrukcija.

Te besede se silno bojijo visoki krogi. Kaj pa je obstrukcija? Skozi dve leti smo jo imeli v državnem zboru. Obstoji pa v tem, da se na ta ali oni način zabrani vsako uspešno delovanje v zbornici. Nemški obstrukcionisti so ropotali in kričali, metali tintnike okrog in vrgli zborničnega predsednika z njegovega sedeža. Če so se naveličali krutega nasilstva, zahtevali so glasovanje po imenih. Danes 23. novembra so začeli obstrukcijo Čehi. Toda, kakšen razloček med nemško in češko obstrukcijo? [Česki govorniki govorijo dolgo, ali čitajo iz knjige, samo

Listek.

Crtice o Burih.

(Konec.)

Sploh je ves burski rod izredno srčen, tudi žene niso izvzete. Ko se je sedanja vojska pričela in so moški skoraj vsi odšli na mejo dežele, so stopile skupaj žene Burov v glavnem mestu ter sestavile telesno stražo za starega predsednika države, Pavla Krügerja. »Če nam sovražniki hočejo umoriti ljubljene predsednika, so izjavile, bodo morali prej iti čez naša mrtva trupla, predno ga dobé v svojo pest.« To so junaške žene.

Buri živijo jako priprosto, dočim so angleški vojaki najbolj razvajeni na svetu. Zajutreka brez klobas, jajec, konzerv, čaja itd. ne poznajo angleški vojaki. Za to vojsko so se Buri dobro pripravili. Oskrbeli so si najboljše topove, najizvrstnejše puške pa obilo streliva.

Občudovanja vreden je tudi Burov narodni ponos. Rajši umrejo vsi, kot da bi morali izgubiti svojo domovino. Le v njej se čutijo srečne. Prav ta narodni ponos jih dela tako hrabre, tako požrtvovalne. Svojo domovino ljubijo s celim srcem, za nje neodvisnost od Angležev, katere sovražijo iz cele

svoje duše, radi darujejo svojo srčno kri. Kaj čuda potem, da se razun Angležev, nekaterih Amerikanov in velikih židovskih kapitalistov, katerim se strašno sline cedé po bogatih transvalskih zlatih rudnikih, vsi drugi narodi potegujejo za Bure, nabirajo za nje denar pa tudi prostovoljce. Posebno se potegujejo za nje naši bratje Rusi.

Tudi Slovenci jim želijo končnega uspeha in slavne zmage nad kramarskimi Angleži. Lepe lastnosti Burov so nujno potrebne tudi Slovincem, ki se imajo boriti s sličnimi krivičnimi sovragi kot Buri. Treba nam pravega zaupanja v Boga. Treba pa nam tudi prav živo pri našem boju z uma svitlim mečem hrabrosti in pravega narodnega ponosa. Slednjega Slovincem najbolj primanjkuje, zato pa tudi marsikje hodijo po nas in nas po nepotrebem vladajo naši sovražniki. Nasi rodoljubi naj posnemajo za svojo domovino iskreno vnete Bure. Tudi našemu slovenskemu ženstvu želimo hrabrosti in ljubezni burskih žen za naše narodne svetinje, potem utegnemo tudi Slovenci doživeti srečnejših časov.

Ciriljev.

Smešničar.

Napaka. »Kako vam diše klobase?«
Gost: »Jedno napako imajo.«

Krčmar: »Katero napako?«

Gost: »Tega, kar bi moralo biti v klobasah, ni notri, tega pa, kar je v klobasah, bi ne smelo notri biti.«

Gospodičina: »Ko bova mož in žena in če umrjem poprej kakor ti, boš vendar šel za mojim pogrebom?«

Ženin (hitro): »Z velikim veseljem!«

A: »Zakaj je Drava tako upadla, kakor se nikdar?«

B: »Zato, ker je vinski trgovci veliko preveč porabijo.«

A: »Zakaj se joče tvoja žena?«

B: »Zato, ker jo je sram, da je že tako stara, pa še ni svojega križa videla.«

A: »Koliko klobas treba do lune?«

B: »Ena, če je dosti dolga.«

A: »Zakaj ptiči po zraku frčijo?«

B: »Zato, ker po zraku hoditi ne morejo.«

A: »Zakaj mačka miši lovi?«

B: »Zato, ker miš mačke ne more.«

Zbral Boštjan F.

da zabranijo delovanje državnega zbora pod to vlado, ki jim je storila toliko krivico ter z nevkretno roko vsekala globoke rane. Preden se je začel danes razgovor o pogodbi z Ogrsko, ki je bil na dnevnem redu današnje seje, je dobil češki poslanec Doležal besedo, da vtremelji svoj nujni predlog, naj se pri prihodnjem ljudskem štetju štejejo ljudje po svoji narodnosti, in naj se ne ponavljajo krivice, kakor pred 10 leti, ko se je brez števila Čehov prištevalo Nemcem. V ta namen je predlagal Doležal pred nekaterimi dnevi, naj se izvoli posebni upravni odsek 48 udov, ki ima to stvar pretresti in staviti primerne predloge. A takrat se mu je ustavil poslanec dr. Gross, češ, zakaj nov odsek, saj že imamo odsekov dovolj! Predsednik je dal glasovati ter izjavil, da se je predlog za izvolitev upravnega odseka odklonil. A dozdevalo se nam je, tudi časniki so tako poročali, da se je večina zbornice vzdignila za Doležalov predlog.

Po opravljenem redu je še le danes dobil besedo k vtremeljevanju svojega predloga Doležal. Tu je razodel, da je isti dr. Gross, ki se je protivil izvolitvi upravnega odseka, te dni sam podpisal enak predlog, naj se izvoli odsek 48 udov, ki ima vrediti to zadevo. Pa, ko je Doležal zahteval izvolitev takega odseka, ki zahteva od vlade, da se postopa pri ljudskem štetju pravično: je požrl dr. Gross svoje lastne besede in se protivil izvolitvi upravnega odseka. Doležal je dokazal z gotovimi dogodki, ktere je čital iz posebne knjige, da so v tem mestu toliko tisuč, v onem zopet toliko stotin Čehov pred desetimi leti pristeli Nemcem. Predsednik mu je segal večkrat v besedo, naj v zbornici ne čita, temveč prosto naj govori. Doležal pa ugovarja tej zahtevi predsednika rekoč: «Jaz moram resnično govoriti; a ni mogoče, da bi si iz glave zapomnil vse te številke in razna imena; moram toraj citati.» Ko je govoril in bral malo več, kakor dve uri, zahteva besedo k isti stvari češki poslanec Šileni, ki dokazuje na dalje, koliko krivice se godi Čehom s prištevanjem njihovih rojakov k nemški narodnosti. Govoril je Šileni dobro uro, za njim o isti stvari Spinčič in Horica. Kramar zahteva sklep seje. Levičarji zahtevajo na to večerno sejo ob 7. uri, da se razgovor o Doležalovem predlogu konča. Pri glasovanju se je pokazalo, da je levica v večini za 6 glasov.

Večerna seja se začne; levica zahteva sklep razgovora; levica je zopet zmagala: Sledili so nekateri popravki Lahov proti trditvam Spinčiča. Lah so v svoji predrznosti trdili, da se v Primorju njim krivica godi (!), ne Slovincem in Hrvatom. A dobro sta njim zasolila Spinčič in dr. Laginja. Okoli 9. ure zvečer se je glasovalo o velevažnem Doležalovem predlogu: naj se izvoli odsek 48 udov, ki bo pretresoval vso zadevo zastran bodočega ljudskega štetja. A kaj se zgodi? Desnica je bila ta dan v tretjič v manjšini. Glasovalo je 205 poslancev in sicer 111 proti predlogu in 94 za predlog. Vsled tega nastane velik vrisk na levi. Da je desnica s tem važnim predlogom propadla, to so zakrivile sledeče okoliščine: 1) Razun Čehov ni nihče na desnici vedel, da se ima 23. novembra vršiti razgovor o nujnem predlogu Doležala; radi tega je bilo premnogo desniskih poslancev odsotnih; 2) izmed udov katoliške ljudske stranke ni glasoval z desničarji nihče, kakor dr. Tollinger — vsi drugi so se zdržali glasovanja, eden je celo glasoval z levičarji; 3) najbolj so pa zakrivili naš poraz odsotni člani izmed Poljakov, velikega posestva in «kršč. slovanske narodne zveze.» Danes ne vemo, drži li še desnica skupaj ali ne? Bodo Čehi ostali pri svojem večerajšnjem početju in tirali obstrukcijo dalje ali ne?

O avdijenci pri cesarju.

Ker grof Clary ne more z državnim vozom naprej, posegel je cesar vmes ter poklical k sebi načelnike desničarskih klubov. Za Slovence je govoril posl. Povše, za Hrvate

poslanec dr. Bulat. Cesar je govoril k Povšetju o političnem položaju, razmotril je potrebo, da se najnujnejše državne potrebščine hitro rešijo, k tem pa spadajo: kvota, zakon o razdelitvi dohodkov in provizorij proračuna, — in je pozivljal klub, da k izvršitvi te naloge tudi zdajnemu ministerstvu pripomore, ker je to njega naloga. Poslanec Povše je odgovoril, da so se v tem klubu sestali Slovenci, Hrvatje in Rusini in da vsi ti zahtevajo parlamentarno delovanje, ker jim je le v parlamentu mogoče zagovarjati svoje, po zakonu zajamčene narodne pravice, ter je nadaljeval: Naša zveza se trdo drži desnice, ker najde ondi naravne zaveznike, zastopnike vseh avstrijskih Slovanov in pa katoliško nemško ljudsko stranko, s katero jo veže jednako stremljenje v verskih in gospodarskih vprašanjih. Vse to nam veleva ostati pri desnici, ker nam tudi sedanje uradno ministerstvo sovražno nasprotuje, kar se vidi posebno pri imenovanju celjskega sodniškega predsednika, ki je naše ljudstvo silno užalilo. Mi se bomo držali naših pravic in bomo svoje politično nastopanje uredili po tem, kar nam veleva naša dolžnost nasproti našemu narodu, katerega zastopamo. Dr. Bulat je govoril pred cesarjem splošno v istem smislu, le glede državnih potrebščin je obljubil podporo svojih somišljenikov. Iz tega sporočila je razvidna razlika med besedami, ktere je govoril Povše in dr. Bulat. Povše je odločno povdarjal, da naša zveza ne more nič obljubiti v podporo zdajšnji vladi, med tem, ko je Bulat v imenu hrvatske narodne stranke te najnujnejše državne potrebščine podpirati obljubil. Dalmatinski Hrvat: Bulat, Zore, Borčić, Klaič in Vuković spadajo k tako imenovani narodni (vladni) hrvatski stranki; dr. Trumbič, Bianchini in Perič pa k pravaški stranki. Rusini so nejevoljni, da se njih vođa Barwinsky ni pozval k cesarju. To je očitno zabranil vpliv Poljakov.

Avstro-ogrška pogodba.

24. novembra se je začela razprava o pogodbi med Avstrijo in Ogrsko. Proti tej pogodbi so prav za prav vse stranke državnega zbora. Proti njej sta govorila danes Čeha Kaftan in Dvoršak. Razprava bo trajala gotovo 3 dni, preden se izroči odseku. Socialno politični odsek je zboroval 24. t. m. ter se je določil njegov delokrog. Temu odseku se imajo izročiti v pretres vsi predlogi, ki zadevajo varstvo in zavarovanje delavcev. Beseda «delavec» se vzame tukaj v najširšem pomenu.

Inostranci o Mohorjevi družbi.

Mohorjeva družba je dika slovenskega naroda, ž njo se smejo pokazati Slovenci pred celim svetom. Ona zanaša slavo slovenskega imena tudi preko mej našega cesarstva. Imeniten rimski časnik opisuje letos našo družbo tudi italijanskemu narodu ter vabi Italijane v posnemanje. Slovenci, pristopimo letos še v večjem številu k družbi, sebi v korist in ponos, drugim v zgled!

O Wurmserju.

Vsi slovanski in tudi mnogo nemških listov pripoznava, da je imenovanje Wurmserja predsednikom okrožnega sodišča celjskega žaljenje slovenskega naroda. Slovenski poslanci so že pred imenovanjem rekli justičnemu ministru, da so z vsakim zadovoljni, samo z Wurmserjem ne. Minister pa je nalašč imenoval ravno Wurmserja. O naših poslancih se sicer piše, da so razburjeni vsled tega imenovanja, toda mi se bojimo, da se bo razburjenost zopet ohladila, ne da bi rodila odločnih korakov. Ljudstvo zahteva v tem oziru odločnost.

Trst.

Tržaški Slovenci so postali v zadnjem času prav živahni. V mestu in okolici prirejajo shod za shodom ter poučujejo in navdušujejo ljudstvo. Posebno pozornost obračajo

govorniki ljudskemu štetju ter opozarjajo, kako krivično je štetje po občevalnem jeziku, kako uradniki pri štetju krivično postopajo in kako vlada potem vkljub vsem krivicam in nepravilnostim ravno ljudsko štetje jemlje za podlago svojega stališča nasproti slovenskim narodom. Tržaški Slovenci nam morajo biti zgled v tem gibanju.

Vojska v Južni Afriki.

Angleški listi so polni veselja, kajti iz Južne Afrike jim je prinesel brzovestno vest, da so Angleži premagali pri Belmontu Bure. Zmaga je sicer neznamenita in ne bo uplivala mnogo na celi položaj, toda Angleži tudi malih, neznamenitih zmag dosedaj niso bili navajeni. Na vzhodni strani so se Buri začeli pomikati nazaj, a ne morda zaradi kake nesrečene bitke, ampak ker morajo sedaj svoj hrbet zavarovati na vse strani in previdno postopati, kajti Angležem je došla iz domovine zadatna pomoč. General Buller je sedaj vrhovni poveljnik angleških čet. O angleški posadki v Ladysmithu še zmeraj ne poročajo angleški listi nič določnega. Toda brezdvomno je v burskih rokah.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Letopis) I. letno poročilo «Gospodarske zveze» v Ljubljani. Prvič je izdal za «Gospodarsko zvezo» v Ljubljani letno poročilo ravnatelj iste, gosp. Ferdinand Sajovic. Isto se bavi samo z onimi zadrugami, katere so člani «Gospodarske zveze,» ker čas ni dopuščal sestaviti celokupno poročilo vseh slovenskih denarnih zavodov in drugih zadrug. Letopis obsega: 1) Predgovor. 2) Splošno poročilo o kreditnih zadrugah. 3) Seznamek posojilnic, katere so priglasile svoj pristop k «Gospodarski zvezi». 4) Letno poročilo ljudske posojilnice v Ljubljani. 5) Denarni promet posameznih zadrug in skupni denarni promet istih. (Sumarium). 6) Račun zgube in dobička posameznih zadrug in istih skupni račun. (Sumarium). 7) Račun bilance posameznih zadrug in istih skupni račun (Sumarium). 8. Kako je ustanovljati Raiffeisnove posojilnice? Uzorna pravila za iste in vse dotične prošnje do oblastev. 9) Vse postave tikajoče se Raiffeisnovih posojilnic in ostalih zadrug. Letopis dobijo vse zadruge, katere so pri «Gospodarski zvezi,» v slučaju pa če ga kedo družih želi dobiti, naj se pa obrne do ravnateljstva imenovane zveze, katero mu ga doloži proti odškodnini. Na Letopis še posebno opozarjamo zaradi točke, kako je ustanovljati Raiffeisnove posojilnice, ker tam imamo navedeno, kaj so Raiffeisnove posojilnice in hranilnice, uzorna pravila za imenovane posojilnice, vse obrazce prošenj do oblastev pri ustanovitvi, one prošnje glede spremembe pravil in ravnateljstva. Zraven prošenj je pa vedno navodilo, kako in kje je iste vložiti. Še bolj je pa nas razveselil zadnji del Letopisa, v katerem imamo navedene vse postave do slednjega časa, tikajoče se pridobitnih in gospodarskih zadrug. Istih do danes nimamo niti v nemščini. Upamo, da v dobimo prihodnje leto še poročilo o vseh družih slovenskih denarnih zavodih, tako da bomo imeli pregled o vsem delovanju na gospodarskem polju.

Izmed ogrskih Slovencev. (Naši slovenski mladeniči) so pred kratkim pokazali, kako vrli in pošteni so. Znano je, da prekmurski Slovenci radi hodijo na božja pota, na sv. misijone, posebno k sv. Trojici, v Šmarje in k sv. Jožefu pri Celju. Ali kaj takega kot letos še nismo doživeli. Pred kratkim je bilo 230 naših slovenskih mladeničev pri duhovnih vajah pri sv. Jožefu nad Celjem. Ali je kaj takega še mogoče pri nas? nas boste vprašali bratje na Štajarskem. Da, hvala Bogu in Mariji Devici, se je mogoče. Na povabilo za dušni blagor ogrskih Slovencev posebno vnetega tišinskega gosp. kaplana Jožefa Klekla, kateremu je veliko